



Николай Райнов

Василиса хубавица
Руска приказка

В един далечен град на едно далечно царство живеел един търговец с жена си. Те си имали само едно дете – много хубаво момиче, по име Василиса.

Когато Василиса станала на осем години, майка ѝ се разболяла. Тя рекла на мъжа си:

– Тежка е моята болест. Не ми се вярва да оздравея. Повикай дъщеря ни – да я целуна за последен път и да ѝ кажа нещо.

Когато дошла Василиса, майка ѝ рекла:

– Чуй, дъще, какво ще ти кажа и го запомни. Аз ще умра. Заедно с майчината си благословия ти оставям и тая кукла. Дръж я всякога при себе си, недей я показва никому и ако те сполети някакво нещастие, запитай я: тя ще те научи какво да направиш. Нека тая кукла ти бъде вместо майка.

Като рекла това, майката прегърнала момичето, целунала го и издъхнала.

Мъжът оплаквал дълго жена си, но накрай решил да се ожени. По-неже бил и богат, и добър, па и още млад, много моми и вдовици искали да се омъжат за него. А на него от всички най-много му харесала една вдовица и той решил да избере нея.

Вдовицата била вече на години и имала две дъщери, малко по-големи от Василиса. Всички нейни познати я хвалели, че е добра майка и умела домакиня. Търговецът се оженил за нея. Но той се излъгал в надеждите си: жена му не могла да обикне завареницата си.

Защо я не обичала тя? Защото Василиса била най-хубавото момиче в оня град. Машехата и доведените дъщери се пукали от завист. Те се карали постоянно с нея, хокалй я, принуждавали я да върши най-тежката работа, биели я. Те си мислели, че като я претоварят с работа, момата ще отслабне и ще погрознее; горещото слънце и вятърът ще опърлят кожата ѝ и ще я изсушат: Василиса ще стане по-грозна от тях.

Но не станало тъй, както те се надявали. Момичето не само не погрознявало, но ставало от ден на ден все по-хубаво и по-хубаво. А доведените дъщери от ден на ден погрознявали, макар че не вършели нищо, а се излежавали или седели със скръстени ръце. Те ставали все по-сухи и по-слаби, кожата им чернеела, лицето им повяхвало, защото ги гризела завистта.

А защо Василиса хубавеела? Защото ѝ помагала куклата. Ако не била тя, момичето не би могло никога да свърши тежката работа, колкото и да се труди. Но куклата я утешавала, съветвала я да търпи и да работи и я отменявала в най-трудните неща. За да съсипе своята

завареница от работа и безсъние, мащехата ѝ давала вечер цял куп вълна – да я извлачи и изпреде. Куклата казвала на Василиса да си легне и да остави вълната при нея. На сутринта всичката вълна бивала изпреде-на много тънко – като на машина. Друг път мащехата ще накара момичето да изрони за една нощ цяла кола царевица. И тая работа свършвала куклата, а Василиса си спяла. Мащехата и доведените дъщери не знаели, че завареницата си има такава добра помощница. Куклата помагала на Василиса и в прането, и в готвенето, и в нареждането на къщата, като ѝ казвала кое как да направи и сама вършела най-тежката работа.

Тъй минали няколко години.

Василиса порасла. Станала мома за женене. Всички момци от града се изредили да я искат, а за доведените моми никой не попитвал. Мащехата, ядосана от това, казвала на годещниците:

– Какво сте се развикали: „Василиса, та Василиса?“ Само Василиса ли е мома в тая къща? Додето не омъжа двете други, не ще я дам никому.

И като не можела да си изкара яда на годешарите, тя почвала да крещи на Василиса и да я бие.

Един ден търговецът заминал по работа в друго царство. На тръгване казал на жена си:

– Виждам, че и ти, и дъщерите ти сте отслабнали. Ще бъде добре да прекарате два-три месеца край гората. Като летувате там, ще се поправите. Наел съм ви една къща: отидете там.

Още същия ден мащехата се пренесла с момите в къщата край гората. А сред тая гора имало поляна. На поляната се издигала хижа, дето живеела вещица-човекоядка. Тя не пускала никого да се приближи до поляната. Вести ли се човек, изяждала го.

Мащехата знаела това. Тя прашала Василиса в гората – кога за дърва, кога за гъби, кога за ягоди – дано я разкъса вещицата. Но момата се връщала винаги здрава и жива: куклата я учела откъде да мине, за да я не види вещицата.

Тогава мащехата решила да направи друго нещо, за да погуби завареницата си. Тя дала една вечер на трите моми работа и им заповядала да я свършат, па тогава да си легнат. По-голямата си дъщеря накарала да плете дантели, по-малката – чорапи, а на Василиса дала да шие дрехи. После угасила лампата, като оставила да свети само една свещица, колкото да могат момите да виждат в ръцете си, и си легнала.

Момите се заловили за работа. Но по едно време свещта почнала да пуши. Една от доведените дъщери се навела уж да ѝ почисти фитила и

нарочно я угасила.

– Какво ще правим сега? – викнали двете доведени дъщери. – Ако си не свършим работата, мама ще ни бие. А на тъмно как ще работим? Някоя от нас трябва да отиде да поиска огън от вещицата.

– Който е угасил свещта, той трябва да отиде да поиска – рекла Василиса.

– Аз виждам и на тъмно – казала момата, която плетяла дантели. – Мене ми светят иглите.

– И мене ми светят моите игли – обадила се оная, която плела чорапи. – Аз няма да вървя. Нека върви Василиса.

– Да, да, Василиса – викнала и другата мома. – Тя да върви. И те станали, изтласкали Василиса от стаята и заключили след нея. Момата си отишла в своята стаичка, дала на куклата си да вечеря и й казала:

– Мила кукличко, пращат ме при вещицата за огън. Що да правя? Няма ли вещицата да ме изяде?

– Не бой се! – казала куклата. – Върви, дето те пращат, но вземи и мене! Додето съм с тебе аз, нищо лошо не ще ти се случи.

Василиса турила куклата в джоба си и тръгнала през тъмната гора.

Дълго вървяла тя. По едно време се уплашила. Цяла се разтре-перала. Спряла се. Изведнъж пред нея минал конник, който препускал коня си. Той бил облечен в бели дрехи. Бял бил и конят му. Без да погледне момата, конникът отлетял през гората. Почнало да се разсъмва.

Василиса тръгнала по-нататък. Втори конник минал пред нея, облечен в червени дрехи, яхнал червен кон. И той препускал, без да я погледне. Изгряло слънцето.

Момата продължила пътя си. Тя вървяла тъй и денем, и нощем. Чак привечер на втория ден стигнала до поляната, дето се издигала къщицата на вещицата. Стоборът на хижата бил от човешки кости. Навръх всеки кол имало по един човешки череп. Вратата била подпряна от човешки нозе, а вместо брава имало отворена човешка челюст.

Василиса замръзнала от страх, като видяла това. Тя се спряла и нозете й се сковали: не можела да пристъпи по-натам. Изведнъж пристигнал трети конник. Той бил облечен в черни дрехи и яздел черен кон. Ка-то стигнал до вратата, изчезнал, сякаш потънал подземи.

Стъмнило се. Но скоро след това очите на всички черепи по оградата почнали да светят и цялата поляна блеснала, като че ли е ден. Василиса се уплашила още повече, но нямало къде да се скрие, та останала сред поляната. Не се минало много и дървесата почнали да се клатят, макар че нямало вятър. Листата зашумели, а колкото сухи пръчки имало

наоколо, всички затрещели, сякаш някой ги чупи.

Зачул се шепот:

– Иде си нашата господарка. Връща се нашата господарка. Явила се и самата вещица. Като стигнала до вратата на своята хижа, тя се спряла, почнала да мирише въздуха и рекла:

– Хе, хе, хе! Човек има. На младо месо ми мирише. Кой е дошъл?

Тогава Василиса се престрашила, приближила се до бабата и ѝ рекла:

– Добър вечер, бабичко. Аз съм. Пратиха ме дъщерите на мащехата ми да поискам от тебе огън.

– Добре – казала вещицата. – Знам ги аз тях. И майка им знам. Всеки ще получи, каквото е заслужил: и ти, и те. Но преди да ти дам огън, ще трябва да послужиш малко при мене – да те видя можеш ли да работиш.

После се обърнала към вратата и рекла:

– Мои здрави подпори, дръпнете се! Моя хубава вратичко, отвори се!

Подпорите от човешки крака се дръпнали, челюстта почнала да трака и вратата се отворила. Вещицата влязла и седнала в един кът да се отмори, като дишала тежко.

– Я виж – рекла тя на момата – що има в пещта! Извади всичко и ми го сложи да се наям, че съм прегладняла.

В хижата било тъмно. Василиса намерила борина, запалила я и извадила от пещта ястията, па ги сложила на бабата. Тези ястия били много: имало за десетина души да се наядат. Сетне момата слязла в зимника да донесе на вещицата квас, медовина, вино и ракия.

Бабата изяла и изпила всичко. На момата оставила само чорба от зеле и късче хляб.

– Ти си млада: не бива да ядеш много, че ще надебелееш, а дебелите хора са лениви – казала ѝ тя.

После легнала да спи и поръчала на Василиса:

– Когато утре изляза, ти помети, почисти двора, приготви обед, изпери дрехите. После иди в житницата, вземи една крина жито и го очисти от къклицата. Гледай да свършиш тая работа, че инак ще те изям.

Като рекла това, вещицата захъркала. Момата хапнала малко, нахранила куклата и ѝ се оплакала, че вещицата ѝ е дала много работа.

– Толкова работа – рекла – и трима души не могат свърши за един ден. А тя ме заплаши, че ще ме изяде, ако не изпълня всичко.

– Не се безпокой, Василисо! – рекла ѝ куклата. – Легни си да спиш.

Утре всичко ще се нареди.

На заранта момата станала много рано. Като погледнала през прозореца, видяла, че очите на черепите изгасват. Мярнал се белият конник и изчезнал. Почнало да се разсъмва.

Станала и вещицата. Тя излязла на двора, изсвирила с уста и отведнъж се явили една голяма чутура, един дървен чук и една дълга метла. Профучал червеният конник. Изгряло слънцето.

Бабата избърбрала някакви думи, влязла в чутурата и размахала чук. Чутурата почнала да подскача по двора, към вратата. Вещицата почнала да мете след себе си – да измете следите от чутурата, че никой да не я познае накъде е отишла.

Момата останала сама. Тя прегледала цялата къща и с голямо учудване видяла, че вещицата има много богатства. Какви ли не дрехи, пръстени, огърлици, гривни, много злато и скъпоценни камъни. Но Василиса нямала време да разглежда всичко: много работа я чакала. Ала колко се учудила, като се върнала и видяла, че куклата е свършила вече всичката работа! Тя доизчиствала последните зърна жито.

– На тебе остава само да сготвиш обед – рекла куклата и скочила в джоба ѝ. – После можеш да си починеш.

Обедът станал скоро, но бабата се не върнала през целия ден. Надвечер момата сложила трапезата и седнала да чака своята господарка. Когато наченало да се мръква и черният конник минал, черепите засветили отново. Дърветата се разклатили и разприказвали. Листата почнали да шушнат и пръчките – да прашят. Чули се пак гласове:

– Иде си нашата господарка.

И наистина вещицата пристигнала. Василиса излязла да я попрещне.

– Готово ли е всичко? – запитала бабата, излизайки от чутурата.

– Готово е, бабичко, заповядай да видиш.

Вещицата разгледала цялата къща. Учудена много, че всичко е чисто, наредено и притъкмено, тя рекла доволна:

– Няма що, много добре си свършила всичко. Бива те да слугуваш. Не знам защо е недоволна мащехата ти от тебе. Но – нищо: всеки ще получи, каквото е заслужил.

Сетне свирнала и рекла:

– Мои верни слуги, елате, та ми смелете житото!

Явили се три чифта черни ръце, грабнали житото и го изнесли. Бабата седнала на трапезата и изяла всичко сготвено. На момата оставила малко. Преди да си легне, казала ѝ:

– Утре ще направиш същото, каквото направи днес. Но има още една работа: в плевника съм натрупала маково семе. Ще го изнесеш и очистиш от праха.

Като рекла това, тя се обърнала към стената и захъркала. Василиса нахранила куклата и ѝ казала що ѝ е поръчала бабата.

– Лесна работа – рекла куклата. – Утре ще видим. Сега си легни да спиш.

На другия ден бабата отишла по работа, а куклата и Василиса извършили онова, що ѝ било заповядано. Вечерта вещицата се върнала и останала още по-доволна. Тя свирнала и рекла:

– Мои верни слуги, елате да изтискате маслото от мака! Отново се явили три чифта ръце, грабнали маковото семе и го отнесли. Вещицата се нахранила. Василиса стояла пред нея и мълчала.

– Защо си се умълчала? – запитала бабата. – Да не си няма?

– Ако ми позволиш, ще те запитам нещо, бабичко.

– Добре, запитай! Но знай, че човек не бива да пита за всичко, което му дойде на ум. Ако поумнееш много и научиш много неща, скоро ще остарееш.

– Само едно искам да те запитам. Когато идвах насам, мина ми път бял конник в бели дрехи, на бял кон. Кой е и какъв е той?

– Той е моят бял ден – отвърнала вещицата.

– После ми мина път червен конник с червени дрехи, на червен кон. Той пък какъв е?

– Той е моето ясно слънце.

– Ами черният конник, който ми мина път току пред вратата?

– Той е моята тъмна нощ.

Василиса си спомнила трите чифта черни ръце, но не попитала за тях.

– Защо не попиташ още за нещо? – рекла вещицата.

– Стига ми и това, което научих. Нали казваше, че от много знаене човек остарява?

– Ти изглеждаш умна мома – казала бабата. – Добре правиш, че не ме питаш за това, що си видяла тук, а само за онова, що си видяла отвън. Аз не обичам да си издавам тайните. Ако ме беше запитала за трите чифта ръце или за чутурата, чука и метлата, щях да те изям. А сега пък аз ще те запитам нещо. Как успяваш да свършиш толкова много работа за един ден?

– Майчината благословия ми помага.

– А, така ли била работата? Махай се тогава оттук, благословена

дъще! Аз не обичам благословени моми. Ти не си за тая къща.

Тя хванала Василиса за ръката, извела я навън и я изгласкала из двора. После грабнала един череп от оградата, забила го на прът и ѝ го дала, като рекла:

– Ето ти огън за дъщерите на твоята мащеха. Вземи го и им го занеси!

Момата тръгнала през гората, като си светела с черепа. Черепът светил чак до съмване. После изгаснал. Василиса вървяла и през целия ден. Едва към мръкване стигнала в къщи.

Когато дошла до прага, намислила да хвърли черепа.

– Защо им е? – рекла си тя. – Те могат да си запалят огън. Па и още е светло.

Но от черепа се чул глас:

– Недей ме хвърля! Занеси ме на мащехата си!

Момата се подвоумила, но като не видяла да свети в къщата, влязла с черепа.

За голямо нейно учудване тоя път я посрещнали много добре.

– Щом излезе ти – рекла мащехата, – угасна и огънят в огнището. Удряхме много пъти огниво, но не можахме да запалим. На заранта пратих дъщерите да поискат огън от съседите въгли-щари, ония, които живеят хе там, в гората. Но щом внесохме главнята в къщи, угасна, сякаш я поля някой с вода. Дано твоят огън не угасне.

Внесли черепа в къщи. Очите му се загледали в майката и дъщерите. Огненият му поглед бил толкова силен, че почнал да ги пари. Където и да се криели, все не можели да избягат от него: той ги преследвал навред. До вечерта и трите се превърнали на пепел.

Василиса заровила черепа в земята, заключила къщата и отишла в града. Тя имала една стара леля, бездетна бабичка. При нея се прибрала момата, додето се върне баща ѝ.

Един ден Василиса рекла на леля си:

– Не съм свикнала да стоя без работа. Иди ми купи лен, ала гледай да бъде от най-хубавия. Искам да го изпреда.

Бабата ѝ купила лен. Василиса почнала да преде. Работата вървяла бързо. Ленените жици излизали изпод пръстите на момата тънки като косъм. Когато изпреда всичкия лен, намислила да изтъче платно. Но къде да намери толкова малка совалка? Питала, разпитвала, никой не можел да ѝ-каже. Най-после запитала куклата. Тя ѝ намерила една хубава совалка – тъкмо за тая работа.

Към края на зимата платното било готово. То било толкова тънко,

че можело да се вдене в игла, като конец. Напролет Василиса го избелила, сдиплила го и казала на леля си:

– Върви го продай в града. Колкото пари вземеш, да бъдат твои. Бабата погледнала платното и рекла:

– Само царят може да купи такова платно: никой друг. Аз ще го занеса право в двореца.

Тя отишла в царския дворец и почнала да се разхожда пред прозореца. Царят я видял и повикал.

– Що искаш, бабичко? – попитал я той.

– Царю честити, донесла съм платно, толкова тънко, че не бих искала да го дам другиму освен на тебе.

Царят заповядал да пуснат бабата. Като видял платното, зачудил се.

– Как е могла човешка ръка да изработи толкова тънко платно? – казал той. – Колко да ти дам за него, бабичко?

– Царю честити – отвърнала бабата, – това платно няма цена. Аз ти го подарявам.

– Благодаря ти – рекъл царят и заповядал да я надарят богато.

Когато си отишла бабата, царят заповядал да накроят от тънкото платно ризи. Скроили царювите ризи, но кой да ги ушие? Нямамо ни в двореца, ни в града шивачка, която би се наела да шие такова тънко платно. Дълго питал и разпитвал царят. Най-после пратил да намерят бабата. Като дошла в двореца, той ѝ казал:

– Щом си изпрела и изтъкала платното, ти ще можеш и да го ушиеш. Свърши и тая работа.

– Царю честити – рекла бабата, – аз не съм ни прела, ни тъкала това платно. Изпреде го и го изтъка една хубава мома, моя сродница.

– Добре. Нека тя да го ушие.

Лелята взела накроените ризи и ги отнесла у дома си. Дала ги на Василиса. Момата се затворила в стаята си и започнала да шие.

За няколко дена ушила ризите и леля ѝ ги занесла на царя. Той поискал да види момата, която ги е ушила, и да я награди.

Отвели Василиса в двореца. Царят я толкова харесал, че веднага решил да се ожени за нея. Богата сватба направили. Върнал се и бащата от далечното пътуване. Той се зарадвал много, като се научил каква щастлива участ е имала дъщеря му. Василиса повикала в двореца и баща си, и леля си. Те заживели щастливо с нея.

А тя не се разделяла и след това с куклата си. Когато ѝ се родило момиче, тя му подарила куклата и му казала да я пази като очите си и да се допитва до нея. Когато дъщерята се омъжила и добила момиче, и тя

му подарила куклата.

Навярно и днес тая кукла се намира в оная страна. Тя минава още от майка на дъщеря.

КРАЙ

© Николай Райнов

Сканиране, разпознаване и редакция: unicode, 2008

Публикация:

Николай Райнов. Приказки от цял свят

Второ издание

Съставителство и редакция: Богомил Райнов

Литературна група V. Тематичен номер 2587

Редактор на издателството ЛИЛИЯ ИЛИЕВА

Художник ЛЮБЕН ЗИДАРОВ

Художник-редактор ВАСИЛ ЙОНЧЕВ

Макет и технически редактор ТОМА СТАНКУЛОВ

Коректор НАТАЛИЯ КАЦАРОВА

Дадена за набор 18. III. 1972 г. Подписана за печат 30. IX. 1972 г. Излязла от печат 20.

XII. 1974 г. Формат 58×84/18 Печатни коли 44,50. Издателски коли 36,93. Тираж

50,125. Цена 3,60 лв.

Издателство „Народна култура“ – София, 1974

ДПК „Димитър Благоев“ – София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4842>]